

Ο Ελληνικός εκσυγχρονισμός

Δρ Μάνος Δανέζης

Επίκουρος καθηγητής Αστροφυσικής

Τμήμα Φυσικής ΕΚΠΑ

Εδώ και αρκετά χρόνια γίνεται μια γιγαντιαία προσπάθεια εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας με βάση αντιγραμμένα δυτικά πρότυπα, χωρίς να λαμβάνονται υπ' όψη οι ελληνικές κοινωνικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

Οι ανερμάτιστες, ωμές, αλλά συγχρόνως ανιστόρητες κοινωνικές και πολιτισμικές παρεμβάσεις, δεν έχουν λάβει υπ' όψη τους ότι η διαίρεση της Ευρώπης σε ανατολική και δυτική δεν είναι μόνο γεωγραφική, αλλά βασικά πολιτισμική. Αυτό βέβαια δεν απειλεί την συνοχή και την ενιαία συγκρότησή της, στο μέτρο που γίνονται κατανοητά και σεβαστά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε εθνολογικής ομάδας.

Έτσι, γίνεται φανερό ότι ο βίαια επιβαλλόμενος στην ελληνική κοινωνία δυτικός εκσυγχρονισμός είναι αλλοεθνής και ετερόδοξος, ως προς την συνείδηση και το πολιτισμικό επίπεδο του λαού μας.

Αυτή η προσπάθεια βίαιου εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας γίνεται από τους τεχνοκρατικούς, θετικιστικούς και νεοφιλελεύθερους κύκλους των αστικών κοινωνικών στρωμάτων. Κύριος στόχος είναι να επιβληθεί ένας κατευθυνόμενος, άκρατος και ανιστόρητος «ευρωκεντρισμός», ο οποίος ως επιδίωξή του έχει την αφομοίωση της ελληνικής παράδοσης, την αλλοίωση του ιθαγενούς στοιχείου προς όφελος τρίτων, και την απεμπόληση της εθνικής ιδιαιτερότητας, προς όφελος μιας δήθεν οικουμενικότητας.

Όπως αναφέρει και ο Μάριος Μπέζγος, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών στο βιβλίο του «Νεοελληνική φιλοσοφία της θρησκείας» (Ελληνικά Γράμματα 1998), με τον τρόπο αυτό: «Εκβιάζουμε άκαιρα το μοντερνισμό και επισπεύδουμε βίαια, βιαστικά και βεβιασμένα, αν όχι εκβιαστικά κιόλας, τον εκσυγχρονισμό της χώρας. Με επιπολαιότητα κι ελαφρότητα ο ευρωκεντρισμός καταλήγει να εκφυλίζεται σε ρηγό και ασπόνδυλο χαμαιλεοντισμό, δηλαδή μια άκριτη και υποκριτική προσαρμογή».

Όμως μια εξίσου ακραία και επικίνδυνη, λογική, που αναπτύσσεται, ως δήθεν αντίπαλο δέος του άκρατου ευρωκεντρισμού, είναι η λογική του «απομονωτισμού».

Στον ελληνικό χώρο ο απομονωτισμός εκφράζεται κυρίως από τους πλέον ακραίους, μονολιθικούς και συντηρητικούς κύκλους όλων των κοινωνικών, θεολογικών και πολιτικών ομαδοποιήσεων. Η άποψη αυτή υπεραμύνεται της ανάγκης, μιας μερικής ή ολικής, απομόνωσης της ελληνικής κοινωνίας από το διεθνές περιβάλλον. Το περιβάλλον αυτό σε κάθε περίπτωση θεωρείται εχθρικό και αναίτια, ή ζηλόφθονα, ανθελληνικό. Κύριο στοιχείο δράσης αυτής της αντίληψης αποτελεί η αντίσταση και αντίδραση σε κάθε προσπάθεια όσμωσης του Ελληνισμού με τα οποιαδήποτε θετικά δυτικοευρωπαϊκά πρότυπα. Βάση αυτής της ιδεοληψίας αποτελεί η δογματική

αποδοχή και αναπαραγωγή όλων των εγχώριων παραδοσιακών αξιών, είτε αυτές έχουν ξεπεραστεί από την σύγχρονη Ελληνική κοινωνική πραγματικότητα, είτε όχι. Όραμα αυτής της αντίληψης αποτελεί η εγκαθίδρυση μιας παγκόσμιας ελληνικότητας με βάση ένα ελλαδικό κέντρο. Ως μέσο επίτευξης αυτού του οράματος προτείνεται μονοσήμαντα η επιστροφή στις λαϊκές ελληνικές ρίζες, και η προσφυγή στη λαϊκή παράδοση και αυτό, όχι ως αναγκαία προϋπόθεση επαναπροσδιορισμού βασικών πολιτισμικών αξιών, αλλά ως επανάληψη και νοσταλγική επιστροφή στους παλιούς καλούς καιρούς, που δεν αντιλαμβάνονται ότι έχουν περάσει ανεπιστρεπτί.

Όπως αναφέρει και ο Μάριος Μπέγζος: «Ο απομονωτισμός συχνά εκφυλίζεται σε στείρο εθνικισμό. Απορρίπτει το δυτικοευρωπαϊκό διεθνισμό χωρίς πειστική αιτιολόγηση. Επιμένει σε αναχρονιστικά και απάνθρωπα κοινωνικά θεωρήματα κι έτσι συντηρεί ανελεύθερες καταστάσεις. Εθελουφλεί μπροστά στην αναντίρρηση τεχνική πρόοδο και πολιτική ελευθερία, που προσφέρονται από το σύγχρονο τρόπο ζωής περιφρονώντας τη δυτικοευρωπαϊκή οικουμενικότητα».

Όπως γίνεται φανερό, και οι δύο προηγούμενες ακραίες θέσεις βρίσκονται σε αντίθεση με τα βασικά πολιτισμικά χαρακτηριστικά, τα οποία απορρέουν από το Ελληνικό φιλοσοφικό οικοδόμημα.

Οι οπαδοί της αφομοίωσης του ελληνοκεντρισμού από τον ευρωκεντρισμό δεν θα πρέπει να αγνοούν ότι, η σύγκλιση διαφορετικών πολιτισμικών και εθνολογικών τάσεων δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα μιας οικονομίστικης σύγκλισης. Θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι τα οράματα και οι ελπίδες ενός λαού στηρίζονται στη γνώση του παρελθόντος του, και δεν εκφράζονται με ποσοστά, δείκτες και λογιστικές μονάδες.

Με τη σειρά τους, οι οπαδοί του δογματικού ελληνοκεντρικού απομονωτισμού θα πρέπει να κατανοήσουν ότι, η μεγαλοσύνη ενός λαού δεν κρίνεται από το «κλέος» των αρχαίων προγόνων του, αλλά από τη δυνατότητά του να αποδείξει, σε παγκόσμιο επίπεδο, ότι έχει τη δυνατότητα να το ξεπεράσει. Ο σεβασμός και η εκτίμηση της διεθνούς κοινότητας των πολιτών στις δυνατότητες ενός ζώντος λαού κατακτάται και δεν χαρίζεται. Ομοίως, θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι, η παγκόσμια κυριαρχία του ελληνικού πνεύματος, το οποίο επικαλούνται, είναι εκείνη η οποία επέβαλε τα ιδεώδη της παγκοσμιοποίησης και του διεθνισμού, αλλά συγχρόνως σύντριψε, μέσω του μεγάλου Αλεξάνδρου, την ιδεοληψία του ελλαδικού κέντρου. Έλληνας είναι όποιος μετέχει της Ελληνικής Παιδείας. Ελληνικό κέντρο αποτελεί κάθε χώρα, κάθε πόλη, κάθε άνθρωπος που σέβεται, τιμά και αναπαράγει το Ελληνικό Πνεύμα, αποδεικνύοντας ότι παραμένει ζωντανό.

Ποιος είναι λοιπόν ο δρόμος της Ελλάδας του μέλλοντος; Ευρωκεντρισμός και αφομοίωση, ή δογματικός Ελληνοκεντρισμός και απομόνωση; Τι είναι Ελληνικό, αυτό το οποίο προέρχεται και συνδέεται με το επιστημονικό, θεολογικό και κοινωνικό παρελθόν του ελληνικού πνεύματος, ή αυτό που επιβάλλεται «πλαστά» μέσω της κατευθυνόμενης δυτικοευρωπαϊκής ανατροφής μας;

Το δίλημμα είναι ψευδές. Αυτό το οποίο θα πρέπει να επιδιώξουμε είναι η δημιουργία ενός νεοελληνικού πολιτισμικού ρεύματος, μέσω του κριτικού διαλόγου της ελληνικής κοινωνικής και πολιτισμικής ιδιαιτερότητας, με την ευρωπαϊκή οικουμενικότητα. Ένας τέτοιος διάλογος δεν θα οδηγήσει αναγκαστικά σε μια

πολιτισμική και εθνολογική ταύτιση, αλλά στην συνειδητοποίηση ότι, η πραγματοποίηση του οράματος ενός ενιαίου κοινωνικού ευρωπαϊκού χώρου απαιτεί όλοι οι ευρωπαίοι πολίτες να είναι ίσοι και όχι ίδιοι. Το μέλλον της Ευρώπης είναι πολύχρωμο, πολυγλωσσικό, πολυθρησκευτικό και πολυπολιτισμικό και δεν καταγράφεται σε λογιστικά κατάστιχα, αλλά στις καρδιές των πολιτών που θα το βιώσουν.

Βιβλιογραφία

Μάνος Δανέζης και Στράτος Θεοδοσίου: «το Μέλλον του Παρελθόντος μας – Επιστήμη και Νέος Πολιτισμός» εκδόσεις Δίαυλος, Αθήνα 2005

02 May 2014